

Conjunctuurtest voorjaar 2012

Vereniging FME-CWM, Zoetermeer, februari 2012

Kasper Buiting, beleidsadviseur Onderzoek en Economie

www.fme.nl

© Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag zonder bronvermelding worden gekopieerd, gedownload, vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier.

Algemeen

Aan deze halfjaarlijkse conjunctuurtest hebben 319 ondernemingen met in totaal 79.000 werknemers deelgenomen. De verdeling naar bedrijfsgrootte van de geënquêteerde bedrijven is weergegeven in figuur 1.

Figuur 1: Verdeling deelnemers enquête naar bedrijfsgrootte

Bedrijfsgrootte	Percentage van de deelnemers
0 – 10 werknemers	10,9%
11 – 50 werknemers	39,9%
51 – 100 werknemers	18,5%
101 – 250 werknemers	21,1%
251 – 500 werknemers	2,9%
> 500 werknemers	6,1%

Resultaten tweede helft 2011

In de tweede helft van 2011 heeft de sector een zwakke groei doorgemaakt. Ten opzichte van de eerste helft van het jaar steeg de omzet met een half procent (zie figuur 2). Deze groei is zeker laag in vergelijking met de eerste helft van 2011, toen de technologische industrie nog een omzetgroei van 10½% haalde. In de tweede helft van 2011 had 43% van de bedrijven te maken met een omzetsdaling. In de eerste helft van dat jaar was dit nog 23%.

De export nam toe met 1%, na eerder in 2011 vele hogere groeicijfers te hebben gekend (+14% 1^e helft 2011). Van de ondernemers kreeg 34% te maken met een dalende buitenlandse omzet.

De overige indicatoren laten allemaal lagere groeicijfers zien dan de toch al niet optimistische verwachtingen uit de FME-conjunctuurtest najaar 2011. De orders (-2½%), productie (-4%) en winstgevendheid (-½%) namen af in de tweede helft van 2011. In de eerste helft van dat jaar lieten deze indicatoren elk nog een dubbelcijferige groei zien.

De investeringen namen toe met 4%.

Figuur 2: Resultaten en verwachtingen

	Resultaten 2 ^e helft 2011 (t.o.v. 1 ^e helft 2011)	Verwachtingen 1 ^e helft 2012 (t.o.v. 2 ^e helft 2011)
Omzet	+ ½ %	± 0 %
Export	+ 1 %	+ ½ %
Orderpositie	- 2½%	+ 2½ %
Investerings	+ 4 %	+ 5½ %
Productie	- 4 %	+ 1½ %
Voorraden	- 4 %	- 1½ %
Winstgevendheid	- ½ %	+ 2½ %

Verwachtingen eerste helft 2012

De verwachtingen voor de eerste helft van 2012 zijn weinig optimistisch. De sector maakt een pas op de plaats wat betreft omzetgroei. De export – motor achter het herstel van de sector en van de Nederlandse economie na 2008 – zal naar verwachting slecht heel licht toenemen, met ½%.

Orders trekken weer wat aan, met 2½% groei. De productie zal toenemen met 1½%.

De ondernemers in de technologische industrie blijven ondanks de conjuncturele neergang investeren. De groei van de investeringen trekt nog verder aan naar 5½%.

Na de afname van de winstgevendheid in de tweede helft van 2011 zal deze in de eerste helft van 2012 met 2½% groeien. Deze groei blijft echter ver onder het niveau van de eerste helft van 2011 toen nog een winstgroei van 16½% werd genoteerd.

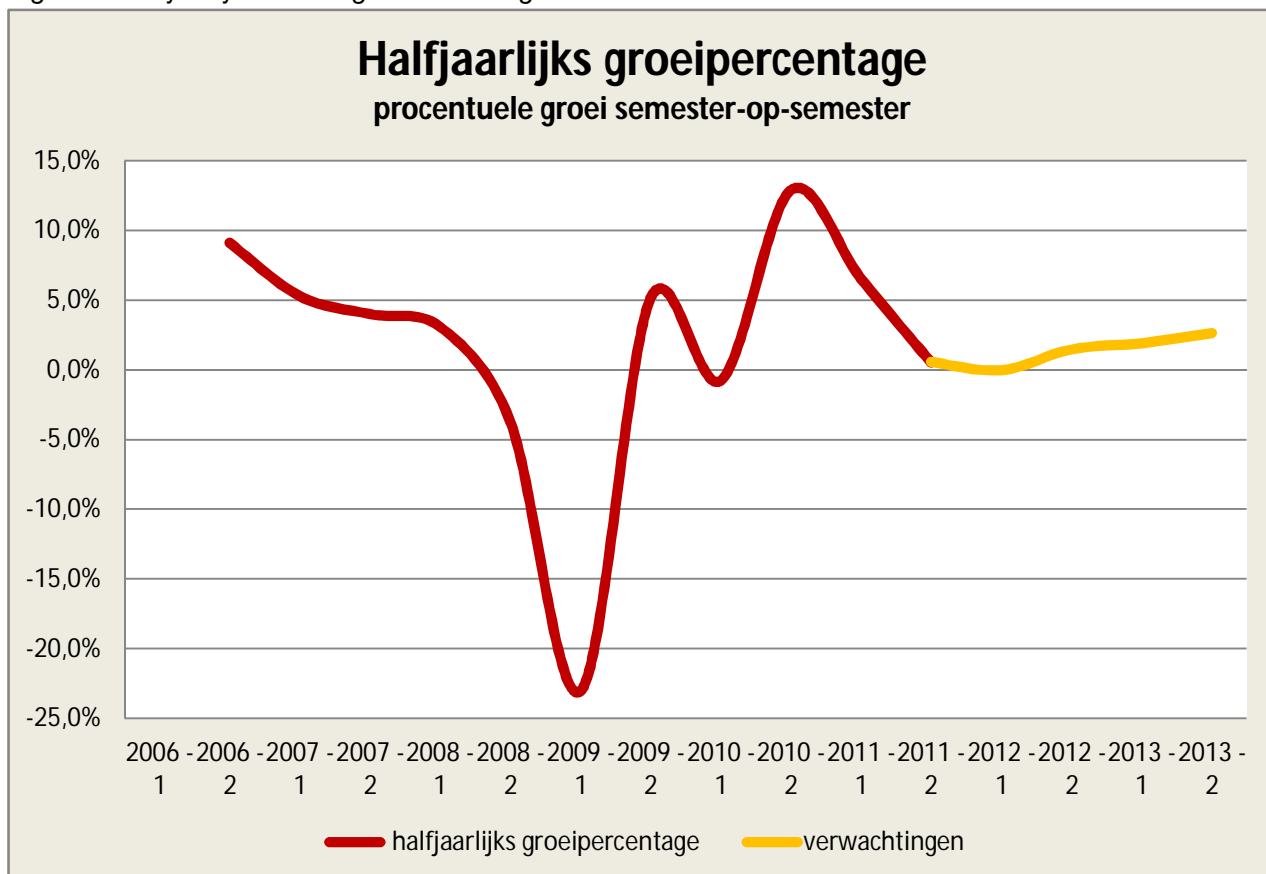
De ondernemers blijven hun voorraden voorlopig afbouwen. De eerste helft van 2012 zal het derde semester op rij worden waarin de voorraden worden afgebouwd.

Langetermijnverwachting

Op langere termijn lijkt de groei weer terug te keren in de technologische industrie, zij het op een matig niveau. Voor 2012 verwachten de ondernemers over het gehele jaar een omzetgroei van 1% te halen (zie figuur 3). In 2013 zal deze verder aantrekken tot 4%.

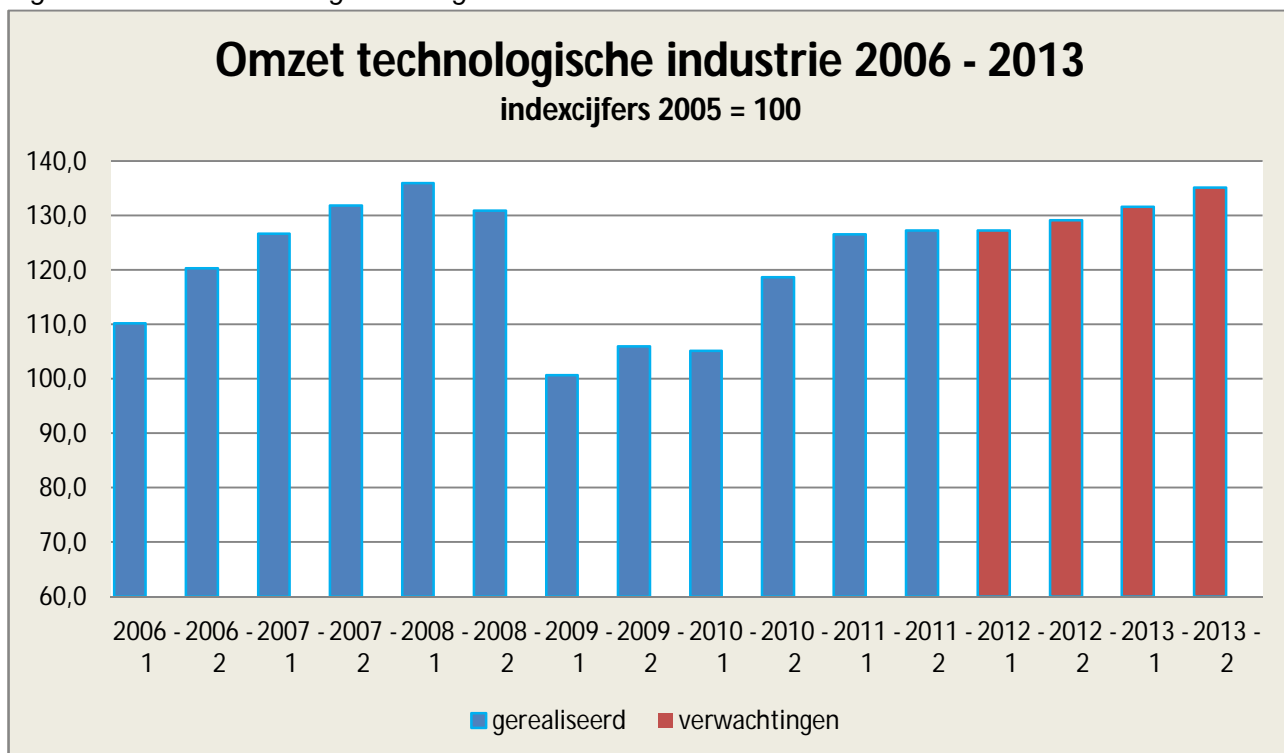
Dit betekent dat de sector in 2013 vrijwel een gelijke omzet behaalt als in 2008 (zie ook figuur 5). De sector heeft dan eindelijk het door de economische crisis van 2008 / 2009 verloren gegane terrein weer teruggewonnen. Door de daaropvolgende eurocrisis zal dit herstel echter langer duren dan eerder werd verwacht.

Figuur 3: Halfjaarlijkse omzetgroei technologische industrie 2006 - 2013

Bron: CBS Statline 2006 – 2011; FME-conjunctuurtest voorjaar 2012

Figuur 4: Omzetontwikkeling technologische industrie 2006 - 2013

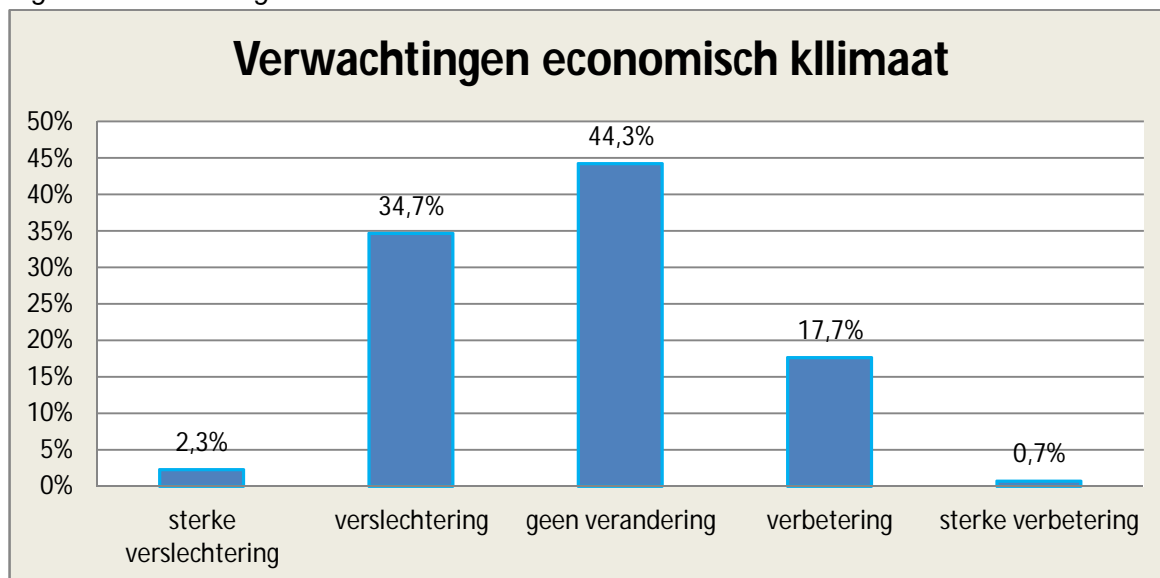
Bron: CBS Statline 2006 – 2011; FME-conjunctuurtest voorjaar 2012

Economisch klimaat

De verwachtingen binnen de technologische industrie zijn weinig optimistisch over de korte termijn en voorzien slechts matige groei op langere termijn. Dat heeft alles te maken met de huidige macro-economische omstandigheden.

Gevraagd naar hun verwachtingen ten aanzien van het economisch klimaat, geeft 37% van de ondernemers aan dat zij een verdere verslechtering verwachten (zie figuur 5). Slechts 18% verwacht een verbetering van het economisch klimaat. Dit zijn negatieve cijfers, maar toch zijn ze iets positiever dan in de FME-conjunctuurtest najaar 2011, toen 56% een verslechtering van het economisch klimaat voorzag.

Figuur 5: Verwachtingen economisch klimaat

Het geringe optimisme is begrijpelijk, want nog steeds zijn er veel negatieve macro-economische signalen. De economische situatie in Nederland stemt niet optimistisch, maar de technologische industrie moet het van oudsher vooral hebben van het buitenland, waar zij het grootste deel van de omzet genereert. Bij de belangrijkste handelspartners in West-Europa is de groei er echter ook uit. De Eurozone verkeert zelfs op de rand van een recessie. Ook de groei van de wereldhandel valt tegen en de vooruitzichten voor de belangrijkste handelsblokken in de wereld zijn wel wat gunstiger dan voor de EU, maar ook daar zijn hoge groeicijfers niet te verwachten.

Waar de technologische industrie lang hoge groeicijfers heeft laten zien, lijken al deze factoren nu hun invloed te doen gelden. Nog steeds doet de technologische industrie het iets beter dan het Nederlands gemiddelde, maar de groei is verdwenen.

In de enquête is de ondernemers gevraagd hoe zij op (middel)langere termijn aankijken tegen de staatsfinanciën en het terugdringen van het begrotingstekort. Daaruit blijkt dat ondernemers de oplossing eerder zoeken in structurele hervormingen dan in bezuinigingen op korte termijn. Zij hechten veel waarde aan het op peil houden van de verdienkracht en concurrentiekracht van Nederland, dat vraagt om meer dan enkel en alleen bezuinigen.

Personeel

De geënquêteerde bedrijven hebben gemiddeld 247 fte in dienst. Het personeelsbestand zal, na in 2011 te zijn toegenomen, in 2012 krimpen met 3½%. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de conjuncturele neergang. In 2013 zal het personeelsbestand weer toenemen met 2%.

Op de lange termijn voorzien wij een groot tekort aan technisch geschoolden in de technologische industrie, door grote uitstroom van mensen die met pensioen gaan en te weinig instroom van afgestudeerden.

Groeibelemmingen

In figuur 6 hebben wij de, volgens de bedrijven in de technologische industrie belangrijkste, belemmingen voor groei van hun onderneming weergegeven.

De druk op verkoopprijzen en vraagterugval worden als belangrijkste problemen beschouwd. Vraagterugval scoort altijd sterk, maar ditmaal iets minder dan in het najaar van 2011.

Druk op verkoopprijzen is in deze enquête toegevoegd als mogelijke antwoordcategorie. Conform de verwachting scoorde deze hoog; toch kan daar pas na een reeks enquêtes een nadere conclusie aan worden verbonden. Wel zou de druk op verkoopprijzen kunnen verklaren waarom de winstgroei in de tweede helft van 2011 negatief was terwijl de omzet nog wel groeide. Ook de oplopende inkooprijzen – een antwoordcategorie die bij deze vraag ook vrij hoog scoorde – kunnen hier mede debet aan zijn.

Het tekort aan voldoende opgeleid personeel blijft een belangrijke groeibelemming voor de bedrijven in de technologische industrie. Opnieuw scoort deze belemming veel hoger dan personeelskosten / overcapaciteit, wat erop wijst dat de zoektocht naar personeel nog lang niet afgelopen is. Dit is ook in lijn met andere onderzoeken op dit terrein, die een groot tekort voorzien waar het gaat om technisch geschoolden op de arbeidsmarkt.

Problemen met kredietverlening worden door de meeste ondernemers niet voorzien. Toch geeft één op de vijf ondernemers aan dit wel als probleem of groot probleem te beschouwen.

Figuur 6: Groeibelemmeringen

Groeibelemmeringen	Probleem of groot probleem	Score
Tekort voldoende opgeleid personeel	48,2%	<u>2,3</u>
Personeelskosten / overcapaciteit	31,1%	<u>1,8</u>
Vraagterugval	55,0%	<u>2,4</u>
Betaalgedrag klanten / afnemers	31,9%	<u>2,0</u>
Beschikbaarheid / leveringsgedrag toeleveranciers	21,7%	<u>1,6</u>
Beschikbaarheid en verwervingskosten kapitaal	20,9%	<u>1,3</u>
Oplopende inkooprijzen	35,8%	<u>2,2</u>
Druk op verkoopprijzen	62,0%	<u>2,8</u>

De score is berekend op basis van de antwoorden van de ondernemers. Zij konden aangeven in hoeverre zij een belemmering als een probleem beschouwen. Een score van 0 betekent hier: De ondernemers ervaart dit in het geheel niet als probleem. Een score van 4 betekent dat dit onderdeel als een groot probleem wordt beschouwd.